

Teresa Bernadetta Kulik

Osoba niepełnosprawna w systemie społecznym

Acta Scientifica Academiae Ostroviensis nr 15, 9-12

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

fów na istotę dobra oraz poziomy osiąganego dobra. Daje przykłady ludzi głównie filozofów, którzy przez doświadczenie dobra poprawiali swoje samopoczucie, dowartościowywali się i osiągnęli satysfakcję.

Dział drugi dotyczący cywilizacyjnych i społecznych uwarunkowań edukacji zamyka praca Adama Kucharskiego i Marcina Stencła na temat stereotypów ujawniających się w interpretacjach dowcipów. Uznano, że stereotypy ujawniające się w interpretacji dowcipów są symptomatycznym wyrazem poziomu kulturalnego społeczeństwa, w którym funkcjonuje system oświaty i wychowania. Są one elementem warunkującym poziom edukacji i wychowania. Dowcipy i stereotypy w ich interpretacji zawierają również element dydaktyczno-wychowawczy i są składnikiem środowiskowego wychowania. Autorzy artykułu ukazują też sposoby analizy treści dowcipu, co może być również okazją do poszerzenia refleksji metodologicznej rozwijanej w ramach pedagogiki ogólnej. Z treści artykułu dowiedzieć się można o istocie i funkcjach stereotypu. W podobnym zakresie autorzy opracowania charakteryzują istotę i funkcje dowcipu, ich odbiór społeczny (w świetle badań przeprowadzonych wśród studentów) ze szczególnym uwzględnieniem dostrzeganych przy tym stanów emocjonalnych i społecznych. Autorzy artykułu wykazują w nim silne zakorzenienie niektórych dawnych dowcipów, mimo zmian jakie w ostatnich latach dokonały się w naszym społeczeństwie.

Trzeci dział rozpraw składających się na niniejszy tom zatytułowano „Nauczanie i wychowanie młodzieży szkolnej”. Tworzy go sześć wartościowych prac traktujących o różnych elementach współcześnie realizowanego procesu nauczania i wychowania. Otwiera ją rozprawa Andrzej Meissnera na temat przemian w programach nauczania reformowanej dzisiaj szkoły podstawowe. Autor wskazuje w nim na typowe błędy programów nauczania w przeszłości. Określa nowe współczesne strategie opracowywania programów nauczania a wpływające z przyjęcia przez społeczeństwo polskie uniwersalnych wartości.

Nowa strategia, w doborze treści polega na odejściu od dominujących dawniej kryteriów ideologicznych doboru tych treści a odwołaniu się do założeń w teoretycznych wpływających ze współczesnych kierunków pedagogicznych (w zakresie doboru treści kształcenia). Autor artykułu wskazuje też na aktualne poglądy nauczycieli i rodziców na temat przemian we współczesnych programach szkolnych.

Nieco innego, ale związane z edukacją szkolną zagadnienia dotyczy opracowanie Zofii Gawliny traktujące o strategiach doskonalenia moralnego człowieka. Autorka, wychodząc od informacji o głównych teoriach rozwoju moralnego (relatywizm i absolutyzm moralny) potwierdza tezę o ścisłym powiązaniu rozwoju poznawczego jednostki z progresem rozumienia moralnego. W świetle tego stawia pytanie o poszukiwanie efektywnych sposobów stymulacji rozwoju moralnego dzieci i młodzieży przydatnych w masowych instytucjach edukacyjnych, eksponując przy tym także znaczenie indywidualnego doświadczenia młodego człowieka dla jego rozwoju moralnego.

Nieco innego, ale ważnego dla procesu wychowania w szkole, zagadnienia dotyczy artykuł Agaty Jopkiewicz. Autorka wskazuje w nim na znaczącą rolę nauczyciela w kreowaniu twórczych postaw uczniów. Sięgając do literatury pedagogicznej formułuje warunki i wskazuje na metody kształtowania przez nauczycieli twórczej postawy uczniów.

Czwartym opracowaniem tworzącym charakteryzowany dział rozpraw jest tekst przygotowany przez Katarzynę Ziółowicz, traktujący o realizacji, w praktyce dydaktycznej szkoły, edukacji regionalnej. Organizacyjnie edukacja ta przybrała postać „ścieżki” edukacyjnej pod nazwą „Edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie”, realizowanej w szkole podstawowej i gimnazjum. Autorka wskazuje na cele, organizację, formy i metody realizacji tej „ścieżki” ze szczególnym uwzględnieniem możliwości w tym zakresie stającymi przed zajęciami plastycznymi. Dała też przykłady wykorzystania różnych lokalnych instytucji kultury przy realizacji edukacji regionalnej.

Podobnej tematyki wychowania przez sztukę dotyczy artykuł Marka Świecy pt. „Teatr szkolny szansą na autentyczny dialog z młodzieżą”. W rozprawie ukazana została tradycja teatru szkolnego w Polsce, a następnie jego ważne miejsce we współczesnej zintegrowanej koncepcji wychowania przez sztukę. Autor opracowania wskazuje na istotę i cele edukacji teatralnej w szkole, ogniwa procesu wychowania przez teatr, traktuje tę formę kultury jako okazję do animowania określonego specyficznego typu dialogu pomiędzy nauczycielem (opiekunem teatru szkolnego) a uczniem.

W ostatnim tekście zaliczonym do działu „Nauczanie i wychowanie młodzieży szkolnej” autorstwa Sylwii Alberskiej poruszona zo-

stała kwestia funkcji kuratora sądowego jako osoby wspierającej rodzinę w jej należytych funkcjonowaniu. Autorka, wychodząc od stwierdzenia ważności rodziny jako środowiska wychowawczego opowiada się za potrzebą wsparcia współczesnej rodziny w realizacji zadań wychowawczych. Rodzina dzisiejsza ulega jej zdaniem dezintegracji. Z tego powodu jest ona środowiskiem niekiedy niewydolnym wychowawczo. By ją w takich sytuacjach wspierać zgodnie z polskim prawem oddaje się ją pod nadzór kuratora sądowego. W przypadku tego korzystnego rozwiązania dziecko zostaje w naturalnym środowisku (rodziny), a oferowana przez kuratora sądowego pomoc obejmuje zarówno dziecko, jak i jego niewydolnych wychowawczo rodziców. W treści artykułu autorka ukazała okoliczności i zamieściła opis procedury wyznaczania rodzinie kuratora rodzinnego. Ukazała też wielopłaszczyznową pracę współczesnego kuratora z dzieckiem i jego rodziną.

Dział następny, czwarty, rozpraw składających się na niniejszy tom zatytułowano „Niedostosowanie społeczne i jego terapia”. Otwiera go wartościowy raport z badań Krzysztofa Linowskiego pt. „Rozmiary wybranych przejawów niedostosowania społecznego w praktyce pedagogicznej”. Autor wychodzi od stwierdzenia, iż niektóre współczesne zjawiska społeczne sprzyjają powstawaniu patologii życia społecznego. Różne są jej rodzaje. U młodzieży polega ona z reguły na zachowaniach antagonistyczno-destruktywnych. By poznać rodzaje i rozmiary tych zachowań przeprowadził on badania uczniów w wiejskiej szkole podstawowej. W ich wyniku ukazuje rozmiary trzech rodzajów niedostosowania społecznego picie przez dzieci alkoholu, palenie tytoniu oraz wagarowanie. Z treści artykułu wypływają jednoznaczne wnioski odnośnie organizacji wychowania w środowisku młodzieży zagrożonej patologią.

W następnym tekście zaliczonym do tego działu Ewa Gawron zajmuje się problemem nietolerancji. Określając ten rodzaj patologii wskazuje na wpływające z niego zło w postaci konfliktów międzyludzkich, zawiści i wojen. Nietolerancja jest – zdaniem autorki – źródłem konfliktów między pojedynczymi osobami oraz pomiędzy grupami i narodami (przykładem skutków nietolerancji są losy narodu żydowskiego). By nie popadać bez reszty w pesymizm, autorka dostrzega także i zjawisko pozytywne omawianego zagadnienia. Jest nim podejmowanie różnych działań kreacyjnych przez osoby krzyw-

dzone w wyniku nietolerancji.

W pewnym stopniu o patologii traktuje rozprawa Sabiny Wysokiej zatytułowana „Negatywne skutki bezrobocia ludzi młodych”. Autorka wskazuje w nim na rozmiary braku pracy u absolwentów szkół, wylicza fazy reakcji młodego człowieka na bezrobocie (szok, pseudooptymizm, pesymizm, fatalizm) oraz jego następstwa w postaci napięć w kontaktach z innymi, przestępczości i popadania w depresję oraz choroby psychiczne. Ukazuje w jakim stopniu młodzi ludzie w wyniku popadnięcia w bezrobocie i mnożących się trudności w znalezieniu pracy, stają się konfliktowi, złośliwi i agresywni, i jak tracą zaufanie do siebie i do wartości uzyskanych wcześniej kwalifikacji zawodowych. Przedłużające się bezrobocie u młodych może się też stawać przyczyną zachowań agresywnych, przemocy, wandalizmu. Z informacji tych wypływają jednoznaczne wnioski dla polityków społecznych i pracowników socjalnych.

Ostatni, piąty dział rozpraw składających się na niniejszy tom zatytułowany został „Wybrane problemy edukacji i wychowania dorosłych”. Tworzą go cztery artykuły dotyczące różnych zjawisk kształcenia i wychowania ludzi dorosłych. Tekst pierwszy, autorstwa Tadeusza Aleksandra traktuje o specyfice i warunkach kształcenia na studiach zaocznych. Z jego treści (część pierwsza) dowiedzieć się można o ilościowym rozwoju w ostatnich latach studiów zaocznych w naszym kraju, systemie dydaktycznym tych studiów oraz o ich specyfice organizacyjnej i metodycznej. Następnie (część druga) opracowanie traktuje o specyfice i warunkach kształcenia się studentów zaocznych, motywacji studiowania, warunkach studiowania przyjętych na naukę słuchaczy, trudnościach i przeszkodach w nauce oraz sposobach ich pokonywania, a także możliwościach optymalizacji warunków pracy ze słuchaczami studiów zaocznych na terenie współczesnej szkoły wyższej.

Kolejna, obszerna rozprawa w dziale piątym niniejszego tomu, autorstwa Elwiry Krupowicz traktuje o odbudowie i działalności stowarzyszeń polskich na Litwie. Autorka opracowania wychodząc od koncepcji stowarzyszenia w ujęciu Aleksandra Kamińskiego (jako środowiska wychowawczego, realizującego określone funkcje, w tym i integracyjne) ukazała rozwój i tradycje polskich stowarzyszeń w Wilnie i na Wileńszczyźnie w latach poprzednich. Następnie, scharakteryzowała działalność polskich stowarzyszeń społecznych na Li-